

(γράφει ο Μάριος Α. Μπίκας)

Α΄. Το Κιόνι του Ζοργιάνη

Θέση

Το Κιόνι του Ζοργιάνη βρίσκεται στα όρια της Τ.Κ. Χρυσουγής (παλιά Βέλλιανης) του Δήμου Σουλίου, επί του όρους **Κορύλα**, αριστερά της

Το **Κιόνι του Ζοργιάνη** από την ανατολική του πρόσοψη. Στο βάθος διακρίνονται θαμπά τα χωριά Βέλλιανη, Ραχούλι και Σεβαστό, αριστερά και Καριώτι δεξιά.

(1) Φωτό : Δημητρίου Κ. Λώλου, υπεύθυνου στο Δήμο Σουλίου για θέματα τουρισμού.

πλαγιάς «**Νεράντζες**» φυτρωμένο επί ραχοκοκαλιάς, ψηλό, μεγαλοπρεπές, αγέραστο στο χρόνο και άφθαρτο στις καιρικές συνθήκες δεν χορταίνεις να το κοιτάξεις. Στην κορυφή του ανεμίζουν θάμνοι, ρίκια και σκάρπες (μικρά πουρνάρια). Χαμογελάει, όταν το βλέπει ο ήλιος κι αγριεύει, όταν το σκεπάζουν μαύρα σύννεφα. Στις κόγχες του ανα-

παύονται αγριοπερίστερα, αγναντεύοντας τον κάμπο, ενώ στους κόρφους του φωλιάζουν αετοί και όρνια. Οι διαστάσεις του είναι μεγάλες, το δε ύψος του ανυπολόγιστο με το μάτι. Νοτιοδυτικά του, σε ύψος λίγων μέτρων από το έδαφος, υπάρχει επ' αυτού μικρή σπηλιά, στην οποία εύκολα δεν μπορεί να ανεβεί οποιοσδήποτε. Η σπηλιά αυτή, κατά την παράδοση, δημιουργήθηκε από τον τοπικό του Κορύλα Άγιο, τον **Άγιο Αρσένιο**, για να προστατευθεί από τους διώκτες του, τους Τούρκους. Εδώ ο Άγιος παρέμεινε μόνο μικρό διάστημα, για να μετοικήσει στη συνέχεια μόνιμα στη Σπελοσπηλιά που φέρει το όνομά του, « **Σπηλιά του Αγίου Αρσένιου** ».

Το Κιόνι του Ζοργιάννη, εν μέσω πυκνής βλάστησης, με τη σπηλιά του (βλ.βέλος), ανοιχτού κοκκινωπού χρώματος,
(2) Φωτό : Δημητρίου Κ. Λώλου (ό.α.)

Στη βάση της δυτικής πλευράς του Κιονιού επί του βράχου, υπάρχει λαξευμένη στέρνα, μεγέθους κατσαρόλας, η οποία συγκεντρώνει το νερό που πηγάζει από τα σπλάχνα του. Με το νερό της ξεδιψούσαν οι τσοπάνηδες και οι περαστικοί του μονοπατιού (ημιονικός δρόμος) του Σταυρού, καθότι η απόστασή της απ' αυτό ήταν περίπου διακόσια (200) μέτρα. Σήμερα ξεδιψούνε μόνο τα πετούμενα, τα ερπετά, τα έντομα και τα ζουλάπια (ζώα του δάσους).

- Ο Βελλιανίτης Κωνσταντίνος Δ. Λώλος¹ :

---

¹ . Ο Κωνσταντίνος Λώλος είναι ιδιοκτήτης του ξενοδοχείου « **Ελεατάν** » στη Βέλλιανη. Βρίσκεται στο κέντρο της. Σκεπάζεται από πλατάνια. Πλησίον του διέρχεται ο λάκκος της **Γαλατσιδάς**. Το κελάρυσμα του νερού νανουρίζει τους επισκέπτες του,

« Όταν ήμουν παιδί και βοσκούσα τα καλοκαίρια τα πρόβατα στον Κορύλα μαζί με το **Φώτο Ντάγκα** και τον **Αλέκο Βέρμπη**, πολλές φορές είχαμε κοιμηθεί στο Κιόνι του Ζοργιάννη και σε γράβες που υπήρχαν εκεί κοντά.

Η Σπηλιά στο Κιόνι του Ζοργιάννη βρίσκεται από την κάτω πλευρά του, είναι μικρή και δεν μπορεί να την ανεβεί οποιοσδήποτε. Κάποτε, θυμάμαι, είχαν ανεβεί σ' αυτή μερικές γίδες του Νικόλα Κούρτη (του Σπυρίδωνα) και επειδή ήθελε να τις αρμέξει και δεν μπορούσε να ανεβεί για να τις κατεβάσει, έκοψε μια μακριά βέργα και μ' αυτή τις ανάγκασε να εγκαταλείψουν τη σπηλιά.

Εκεί στη ρίζα του υπάρχει και μια **μικρή στέρνα**, σκαλισμένη στο βράχο, που μαζεύει το νερό που βγαίνει μέσα απ' αυτόν. Με το νερό της ξεδιψούσαν οι τσοπάνηδες και οι Σκαπετινοί που περνούσαν από το μονοπάτι του Σταυρού »

Η ονομασία

Το εν λόγω Κιόνι χρωστά την ονομασία του σε υπαρκτό πρόσωπο, τον **Ζοργιάννη**, που για μικρό ή μεγάλο διάστημα έζησε σ' αυτό ως ληστής, χρησιμοποιώντας για λημέρι τη μικρή του σπηλιά. Από δω, αφού παρακολουθούσε τους περαστικούς που διήρχοντο το μονοπάτι του Σταυρού, τους λήστευε, τους τραυμάτιζε ή τους φόνευε.

Ανάμεσα από τα χωριά Σίδηρη και Αετό των Φιλιατών, παραποτάμια του Καλαμά, απαντάται τοπωνύμιο με την ονομασία **Σκάλα του Ζοργιάννου**².

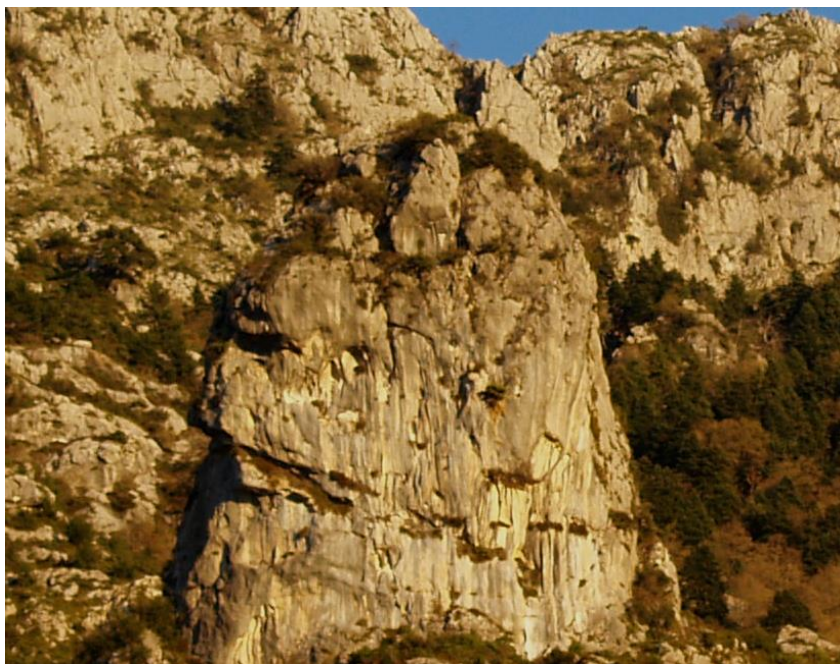

όταν πέφτουν για ύπνο. Από δω σε απόσταση, περίπου, τεσσάρων χιλιομέτρων, επί προβουνίου του Κορύλα, κείται η **Αρχαία Ελέα** (350 π. Χ.) με τα πελασγικά της τείχη. Ο δρόμος προς και από αυτή είναι ασφαλτοστρωμένος και ακίνδυνος. (Βλ. **Γεώργιου Ρήγιου και Κασσιανής Λάζαρη** : « *Ελέα Θεσπρωτίας* », Αθήνα 2007).

². α. **Μιχαήλ Πασιάκου (E-mail)** : « **Σκάλα του Ζοργιάννου**, η : Η τοποθεσία βρίσκεται ανάμεσα στα χωριά Σίδηρη και Πιτσάρι (Αετός) του Δήμου Φιλιατών, στη δεξιά όχθη του Καλαμά. Σήμερα σώζονται τα απομεινάρια ενός ισχυρού πύργου, που έλεγχε το πέρασμα προς το εσωτερικό. Πριν περάσει ο σημερινός δρόμος, το μονοπάτι περνούσε από μια σκάλα δίπλα από πύργο. Ίσως πήρε το όνομα από τη σκάλα αυτή ή από το γεγονός ότι η περιοχή ήταν Σκάλα (όπως η Σκάλα Σαγιάδας). Φαίνεται ότι το ποτάμι ήταν πλωτό ως εκεί και στη Σκάλα γινόταν φορτοεκφόρτωση εμπορευμάτων. (Ο Καλαμάς θα πρέπει να ήταν πλωτός για εμπορικούς σκοπούς ως την Οσντίνα και η σημαντική αυτή καστροπολιτεία έλεγχε εκτός από το χερσαίο και το υδάτινο πέρασμα στη Μπολιάνα). Επειδή όμως υπάρχουν πολλά τοπωνύμια με την ονομασία σκάλα (Σκάλα Κεραμίτσας, Σκάλα Παραμυθιάς, κ.λ.π. και όλα στην ουσία είναι δύσκολα περάσματα ανάμεσα σε βράχους, πρέπει να δεχτούμε ότι τα ορεινά αυτά τοπωνύμια (σε αντίθεση με τις σκάλες – λιμάνια) πρέπει να προέρχονται από το σλαβικό *скап/а-ο* βράχος και σημαίνει το πέρασμα σε δύσκολη βραχώδη περιοχή. Η ρίζα είναι κοινή με την ελληνική λέξη *σκόπελος* (απόκρημνος βράχος, ακρωτήριο *λατ. Skoruilus γενικώς υψηλός βράχος, κορυφή, ή πέτρωμα κεκκομένον καθέτως*) ... »

β. **Εκπολιτιστικού Συλλόγου Σαγιάδας** : « Θεσπρωτία », κείμενα και επιμέλεια **Μιχ. Πασιάκου**, σελ. 74 : «... **Ο Αθ. Πετρίδης** μιλάει για τον παλιό δρόμο της Βαγενετίας,

Από τη Σκάλα αυτή παλιά περνούσε μονοπάτι (ημιονικός δρόμος). Πάνω απ' αυτή υπήρχε πύργος, κατά το Σπύρο Μουσελίμη ενετικής κατασκευής, που χρησιμοποιήθηκε ως λημέρι από το ληστή **Ζοργιάνο** που λήστευε τους περαστικούς.

Ανεβαίνοντας, η εμπρόσθια πρόσοψη από το Κιόνι του Ζοργιάνη.
Η πρόσοψη αυτή ως και το τέλος της δεκαετίας του 1950 χρησιμοποιούνταν από τους Βελλιανίτες ως ωρολόι
(3) Φωτό : Παναγιώτη Κ. Λώλου, γεωπόνου

Οι ομοιότητες ανάμεσα στο Κιόνι του Ζοργιάνη³ και στη Σκάλα του Ζοργιάνου είναι πολλές, μονοπάτι – (σπηλιά – πύργος) – άγριο τοπίο.

όπου ανέβαινε κανείς από τη θάλασσα, πλέοντας τον ποταμό (εν. τον Καλαμά) με πλοιάρια, φτάνοντας στη σκάλα του « Ζοριωάννου ».

γ. Εγκυκλοπαίδεια Δρανδάκη, εκδ. 1927, τόμ. ΙΒ, σελ 157, λήμμα **Ζοριανός ή Ζοριανός, Μιχαήλ.**

δ. **N.G.L. Hammond** : « Ήπειρος », εκδ. Ηπειρωτική βιβλιοθήκη, Αθήνα 1971, σελ. 100 έ. 101.

ε. **Σπύρου Μουσελίμη** : « Οι αρχαιότητες της Θεσπρωτίας », Γιάννινα 1980, σελ.158
στ. **Γιώργου Α. Μακρή κ. Στέφανου Π. Παπαγεωργίου** : « Το χερσαίο δίκτυο επικοινωνίας στο κράτος του Αλή Πασά Τεπελενλή », εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1990.

ζ. **σ.σ.** Η Σκάλα του Ζοργιάνου απαντάται στη βιβλιογραφία και ως Σκάλα του Ζοργιάνου, Σκάλα του Ζοριανού, Σκάλα του Ζοργιάνη κ.α.

³ . Η απόσταση από το Κιόνι του Ζοργιάνη (Κορύλα) ως τη Σκάλα Ζοργιάνου (Σίδερης – Αετού) είναι περίπου 30 χιλιόμετρα.

Είναι όμως ο ληστής του Κορούλα και ο ληστής της Σίδερης – Αετού το ίδιο πρόσωπο με αλλαγμένο μερικώς το όνομά του Ζοργιάννης – Ζοργιάνος; Στην περιοχή της Θεσπρωτίας, αλλά και ευρύτερα, το όνομα Γιάννης κυρίως στα δημοτικά τραγούδια, αλλά και στην καθομιλουμένη, απαντάται και ως Γιάννος. Όπως : Ο Γιάννος περνοδιάβαινε τη νύχτα τραγουδώντας, ο Γιάννος και η Βαγγελιώ κ. ά.

Στο Νομό Ιωαννίνων, Δήμος Ζίτσας, υπάρχει χωριό με το όνομα **Ζόργιανη**, χωρίς να γνωρίζουμε, αν το όνομά του έχει σχέση με το **Ζοργιάννη ή το Ζόργιανο**.

Άξιο αναφοράς είναι και το γεγονός ότι λίγα μέτρα βορειοανατολικά από το **Κιόνι του Ζοργιάννη**, υπάρχει και δεύτερο Κιόνι, μικρότερων διαστάσεων και λιγότερο εντυπωσιακό, το οποίο φέρει την ονομασία « **Κιόνι του Μαργαρίτη** ».

Δεν γνωρίζουμε ακριβώς, αν τα δύο αυτά Κιόνια χρησιμοποιήθηκαν ως λημέρια την ίδια εποχή από τους ληστές **Ζιοργιάννη** και **Μαργαρίτη**.

Γραπτές πηγές για τα Κιόνια αυτά ή παραδόσεις (εκτός από την παράδοση που προαναφέραμε) δεν υπάρχουν (;).

Ως ωρολόι

Μέχρι και τη δεκαετία του 1950, κυρίως οι Βελλιανίτες, επειδή δεν είχαν ωρολόγια, χρησιμοποιούσαν αντί αυτών το **Κιόνι του Ζιοργιάννη**. Έτσι κατά τους θερινούς μήνες οι εργαζόμενοι στο κάμπο, ξενοδουλευτάδες και μη, σταματούσαν την εργασία τους για μεσημέρι, όταν ο ήλιος χτυπούσε στη δυτική πλευρά του. Τότε η ώρα, σύμφωνα με τα σημερινά ωρολόγια, ήταν (13.00), μία μεσημβρινή.

ΜΕΣΗΜΕΡΙΑΝΟ ΣΤΟ ΣΚΑΛΟ

Κι όταν ο ήλιος έσκαγε
στο **Κιόνι του Ζοργιάνη**,
άφην' η κόρη το τσαπί
και πήγαινε στον ίσκιο,
να ετοιμάσει το ψωμί,
να στρώσει το μαντίλι,
να κόψει φέτες το κουστό,
ν' ανοίξει τους τροβάδες,
να βάλει στο χαλκό νερό,
απ' την πηγή του Πόρου,
να ξεσκεπάσει τα γουδιά,
να φαν οι δουλευτάδες.

(Το ποίημα είναι απ' την ποιητική συλλογή του Μάριου Αν. Μπίκα : « **Τα Τσάχαλα** », Θεσσαλονίκη 2007, σελ. 95.

